

طنین معاصر شکسپیر در ایران: بافت تاریخی و بازنمایی معاصر

محسن حنیف^۱محبوبه رستمی^۲

چکیده

این مقاله به بررسی پذیرش و تفسیر آثار شکسپیر در ایران معاصر می‌پردازد؛ با مروری بر دوره قاجار (۱۹۲۵-۱۷۸۹) آغاز می‌شود و سپس بر ایران پس از انقلاب تمرکز می‌کند. هدف این مطالعه، روشن‌سازی جنبه‌ای است که اغلب نادیده گرفته می‌شود و آن تغییر چشم‌گیر در نگرش نسبت به نمایش‌نامه‌های شکسپیر بین ایران پیش و پس از انقلاب است که تحت تأثیر سیاست‌ها و ایدئولوژی‌های غالب هر دوره شکل گرفته است. پیش از انقلاب سال ۱۳۵۷ ایران، اقتباس‌هایی از آثار شکسپیر مانند مکبث و هملت، جهت‌گیری‌های سیاسی مشخصی داشتند. در مقابل، اقتباس‌های پس از انقلاب، از جمله تردید و زخم‌های مرگبار، رویکردی اخلاق‌گرایانه و پیچیده‌تر را در پیش گرفتند. این تحول نه تنها در محتوای موضوعی؛ بلکه در رسانه اقتباس نیز مشهود است. در دوره پیش از انقلاب، نمایش‌نامه‌های شکسپیر عمدتاً به اجراهای نمایشی تبدیل می‌شدند؛ اما در دوران پس از انقلاب، شاهد تغییر به سمت اقتباس‌های تصویری، از جمله تولیدات سینمایی و نسخه‌های ویدیویی خانگی هستیم. تقابل بین این دو دوره، بینشی از دیدگاه معاصر ایران ارائه می‌دهد و نشان‌دهنده تعامل بین ساختارهای قدرت تاریخی و پذیرش آثار شکسپیر است. این مطالعه بر این موضوع تأکید می‌کند که سیستم‌های حاکم تا چه حد بر پذیرش و اقتباس از بیان‌های فرهنگی در بسترهای تاریخی متفاوت تأثیر می‌گذارند.

واژه‌های کلیدی: شکسپیر، اقتباس، ایران معاصر، تاریخ ایران، بافت سیاسی - اجتماعی

۱. دانشیار زبان و ادبیات انگلیسی، گروه زبان‌های خارجی، دانشگاه خوارزمی، تهران، ایران (نویسنده مسئول)
mhanif@khu.ac.ir

۲. دانشجوی دکتری زبان و ادبیات انگلیسی، گروه زبان‌های خارجه، دانشگاه خوارزمی، کرج، ایران